

УДК 342.7: 327 (478)

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ГАРАНТІВ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Заворотченко Т.М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Здійснена теоретична характеристика політичних партій і громадських організацій. Проаналізована діяльність політичних партій в країнах Заходу та східноєвропейських суспільствах. Визначено, що позитивним моментом на сучасному етапі розвитку української державності є зацікавленість держави у залученні громадян України до управління державними справами. Розглянуто засоби масової інформації, які є гарантами політичних прав людини й громадянина та здійснене науково-прикладне дослідження нормативно-правових актів України в сфері інформаційних відносин.

Ключові слова: політичні партії, громадські організації, засоби масової інформації, здійснення політичних прав громадян, участь в управлінні державними справами.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день конституційне право України приділяє особливу увагу нормативному закріпленню місця і ролі об'єднань громадян та засобів масової інформації в суспільстві та державі. Так, Конституцією України було проголошено право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Однією з важливих проблем сучасності саме на етапах становлення і розвитку громадянського суспільства є чітке визначення в законодавстві України конституційно-правових гарантів політичних прав і свобод людини й громадянина. Забезпечення політичних прав громадян, здійснення контролю в процесі об'єднання громадян в політичні партії чи громадські організації повинно стати одним з пріоритетних напрямів розвитку конституційного права України, а також предметом наукових досліджень в цій сфері.

Аналіз останніх публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Дослідження конституційно-правових гарантів політичних прав громадян в Україні стало предметом наукового дослідження багатьох українських вчених, а саме: В.В. Букач, А.В. Грабильніков, М.М. Гуренко, І.В. Дробуш, В.В. Копейчиков, Т.А. Костецька, В.В. Кравченко, А.Ю. Олійник, В.Ф. Погорілко, П.М. Ра-

бінович, В.Л. Федоренко, О.Ф. Фрицький, М.І. Хавронюк, М.Ф. Чудаков та ін. Серед зарубіжних дослідників слід виділити А.М. Головістікову, Л.Ю. Грудцину та ін. Однак не повною мірою досліджено порядок діяльності об'єднань громадян як гарантів політичних прав і свобод громадян, характеристика цих об'єднань громадян тощо.

Метою цієї статті є визначення проблеми, виходячи з модернізації політичної системи, складовою частиною якої є об'єднання громадян і засоби масової інформації. Насамперед є необхідним з'ясування того, на що мають право політичні партії і громадські організації, підходи щодо сутності засобів масової інформації як гарантів політичних прав і свобод людини й громадянина та проблемні аспекти функціонування об'єднань громадян у системі владних відносин України. Для розуміння об'єднань громадян і засобів масової інформації як гарантів політичних прав і свобод людини й громадянина доцільно розглянути декілька точок зору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-які обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно Конституцією і законами України. Політичні партії, як і міжнародні громадські організації, підлягають обов'язковій реєстрації Міністерством юстиції України. У визначеному законом порядку, політичні партії мають право брати участь у виробленні державної політики; брати участь у формуванні ор-

ганів влади, представництва в їх складі; доступу під час виборчої кампанії до державних засобів масової інформації. Політичні партії мають право на майно, придбане від продажу суспільно-політичної літератури, інших агітаційно-пропагандистських матеріалів, виробів з власною символікою, проведення фестивалів, свят, виставок, лекцій, інших політичних заходів. Політичним партіям, їх установам та організаціям забороняється прямо або опосередковано одержувати кошти та інше майно від: іноземних держав та організацій, міжнародних організацій, іноземних громадян та осіб без громадянства; державних органів, державних підприємств, установ та організацій, крім випадків, передбачених законами України; підприємств, створених на основі змішаної форми власності, якщо участь держави або іноземного учасника в них перевищує 20 відсотків; не легалізованих об'єднань громадян; анонімних пожертвувачів. Політичні партії не мають права одержувати доходи від акцій та інших цінних паперів, їх забороняється мати рахунки в іноземних банках та зберігати в них коштовності.

Не менш важливе значення в системі захисту політичних прав людини мають і громадські організації. З моменту реєстрації громадської організації виконкомом міської ради вона набуває статусу юридичної особи. Громадська організація має розрахункові рахунки в банках, печатку зі своїм найменуванням, штампи, бланки та інші реквізити, необхідні для її діяльності; використовує власну символіку, яка затверджується загальними зборами громадської організації. Щодо порядку державної реєстрації символіки, то він визначається Кабінетом Міністрів України. Діяльність громадської організації поширюється на територію певного міста. Для здійснення мети та завдань, визначених Статутом громадської організації, вона користується правом: виступу учасником цивільно-правових відносин, набування майнових і немайнових прав; представлення і захищення своїх законних інтересів та законних інтересів своїх членів у державних та громадських органах; брання участі і політичній діяльності, проведення масових заходів (зборів, мітингів, демонстрацій тощо);

ідейної, організаційної та матеріальної підтримки інших об'єднань громадян, надання допомоги в їх створенні; створення установ та організацій; одержання від органів державної влади і управління та органів місцевого самоврядування інформації, необхідної для реалізації своєї мети та завдань; внесення пропозицій до органів влади і управління; розповсюдження інформації і пропагування своєї ідеї та мети; заснування підприємства, необхідного для виконання статутних завдань; заснування засобів масової інформації; користування іншими правами, передбаченими законами України. Громадська організація є міжнародною, якщо її діяльність поширюється на територію України і хоча б однієї іншої держави. Щодо вікового цензу громадських організацій, то їх членами, крім молодіжних та дитячих, можуть бути особи, які досягли 14 років. Громадські організації можуть не мати фіксованого індивідуального членства. В своїй діяльності у випадках, передбачених їх статутами можуть брати участь колективні члени. Громадські організації мають право заснувати підприємства, необхідні для виконання статутних цілей. Керівний орган громадської організації є вищим органом в період між загальними зборами. Він обирається з членів громадської організації на певний строк і виконує рішення загальних зборів громадської організації, а також розробляє і реалізує плани роботи. Крім вищеназваних повноважень керівного органу громадської організації, він без доручення діє від імені громадської організації та представляє її в організаціях та установах. Відповідно до цього Закону об'єднанням громадян є добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод. Назване об'єднання визнається політичною партією або громадською організацією. Отже, політичною партією є об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, які мають за головну мету участь у виробленні державної політики, формування органів влади, місцевого самоврядування і представництво у їх складі. Громадською організацією є об'єднання

громадян, створене для задоволення та захисту їх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів.

Варто визнати, що в ході історичної еволюції, взаємного впливу ідеологій विकристалізувалися універсальні елементи соціально-економічної і політичної організації життя, що виступають як необхідні передумови поступового суспільного руху, невіддільного від нього. Характерно, що при всіх відмінностях політичні партії в країнах Заходу (окрім екстремістських угруповань) сходяться на основі відомого консенсусу стосовно принципів демократії, юридичного та соціального захисту громадян, забезпечення їх політичних прав і свобод [1, с.161-164]. Такого ж типу загальнодемократичний консенсус формується в наш час і в східноєвропейських суспільствах між діючими та основними політичними силами. Проте у сучасному світі ще немає єдності відносно таких загальнолюдських цінностей, як свобода, демократія, політичний плюралізм, верховенство права. В різних суспільствах в них вкладається неоднаковий зміст, можливі різні уявлення про їх політичні та економічні основи. Однак безсумнівним є і те, що ці цінності не можуть бути різнопорядковими. Існує їх універсальне розуміння, певна згода відносно форм життєдіяльності суспільства і діючих у ньому норм та інститутів, за межами яких поняття прав людини і демократії взагалі втрачають будь-який сенс [2, с. 73], [3, с. 10]. Опосередковано громадяни України беруть участь в управлінні державними справами: через обраних народом своїх представників до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; через політичні партії та громадські організації. Відповідно до статті 36 Конституції України громадяни об'єднуються політичні партії та громадські організації для захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Політичні партії сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України,

які досягли 18 років; шляхом впливу на вироблення державної політики через участь громадян в дорадчих, консультативних органах. Включення зазначених положень до законодавства посттоталітарних, у тому числі постсоціалістичних, держав обумовлене врахуванням досвіду недавнього минулого. Адже у багатьох країнах, що розвиваються, з однопартійною системою законодавство відкрито закріплювало партійний ценз: членство у правлячій партії було необхідною умовою обрання до представницьких органів і зайняття посад у державному апараті. У соціалістичних державах формально такого цензу не було. Але він існував на практиці. Згідно з доктриною про керівну роль комуністичної партії у суспільстві та державі однією з найважливіших форм її здійснення визнавалися добір і розстановка партійних кадрів, зокрема їх призначення на керівні посади у державному апараті. Практично доступ до цих посад був відкритий лише для партійної номенклатури.

Заради справедливості треба зазначити, що порушення конституційних прав громадян через їх членство у певних політичних партіях мали і мають місце й у деяких країнах розвинутої демократії. Прикладом цього можуть бути законодавство і практика його застосування у США в період маккартизму (обмеження прав осіб, які є членами комуністичної партії і пов'язаних з нею організацій), система заборон на професії, запроваджена у ФРН наприкінці 70-х років [4, с. 40], [5, с. 112].

Особливо важливим у структурі конституційного законодавства України з огляду на предмет його регулювання є законодавча регламентація порядку здійснення політичних прав громадян України, зокрема, такого права як право на свободу об'єднання. Визначено, що об'єднаннями громадян є добровільні громадські формування, створені на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод. Водночас на законодавчому рівні відокремлені дві основні форми об'єднань громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, які мають головною метою участь у виробленні державної політики, формуванні

органів влади, місцевого самоврядування і представництво в їх складі. Натомість громадської організацією визнається об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних неполітичних (соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних) інтересів. Встановлені умови та порядок організації та легалізації об'єднань громадян, їх діяльності та її припинення. Спеціальне законодавче регулювання (на рівні окремого закону) передбачене для організації та діяльності дитячих та молодіжних громадських організацій [6, с. 230]. Конституція України гарантує громадянам нашої держави право на свободу об'єднання у політичні партії для здійснення і захисту своїх прав і свобод і задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки і громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав та свобод інших людей. Існуюча правова база у цілому забезпечує нормальну діяльність політичних партій. Проте після прийняття Конституції України, вступу нашої держави до Ради Європи, налагодження активного співробітництва з ЄС та з окремими країнами, коли виявилася невідповідність Закону України «Про об'єднання громадян» сучасним вимогам розвитку конституціоналізму, набула актуальності проблема вдосконалення правового забезпечення процесів утворення та діяльності політичних партій. У цьому важливу роль має відіграти Закон України «Про політичні партії» та низка нормативно-правових актів, спрямованих на його реалізацію. Що стосується концептуальних нововведень зазначеного Закону, то вони такі: мета партій – сприяння формуванню і відображенню політичної волі громадян, участь у виборах та інших політичних заходах; рішення про утворення політичної партії має бути підтримане підписами не менш ніж 1 тис. громадян України, які мають виборче право, що зібрані у більшості регіонів нашої держави (області, Автономна Республіка Крим, міста Київ та Севастополь); членами політичних партій не можуть бути судді, прокурори, слідчі, посадові особи органів

внутрішніх справ, служби безпеки України, військовослужбовці. Не допускаються створення і діяльність структурних осередків політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, у військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та в інших державних установах і організаціях. Запроваджується державне фінансування партій; державний контроль за діяльністю політичних партій здійснюють Центральна виборча комісія і окружні виборчі комісії – за додержанням тією або іншою партією вимог статуту та порядку участі у виборчому процесі; фінансові органи у межах своєї компетенції – за джерелами і розмірами надходжень та правильністю їх використання, а також за правильністю складання фінансових звітів; до політичних партій можуть бути застосовані три види стягнень: 1) попередження про неприпустимість незаконної діяльності; 2) тимчасове примусове припинення діяльності; 3) заборона політичної партії.

Слід зазначити, що позитивним моментом на сучасному етапі розвитку української державності є зацікавленість держави у залученні громадян України до управління державними справами. Це яскраво проявляється у створенні відповідно до статті 106 Конституції України Національної ради соціального партнерства при Президенті України, Комітету законодавчих ініціатив при Президенті України [7], Громадської ради із внутрішньополітичних питань [8], Політичної ради при Президенті України. Остання створена з метою більш повного врахування позицій політичних сил при виробленні державної політики пропозицій та рекомендацій партій щодо подальшого вдосконалення політичної системи суспільства [9].

На примітивному рівні досі перебуває соціологічна та статистична служба, а результати навіть тих невеликих за обсягом і широтою предмета досліджень, які й проводяться в Україні, переважно залишаються поза межами доступу громадськості, обнародуються через засоби масової інформації лише після відповідної «вказівки» владних органів, коли самі ці органи вважають за потрібне довести

їх до відома населення. Слід враховувати, що ринок, товарно-грошові відношення мають в тому числі і інформаційну природу. Інформація про попит-пропозицію, про якість товарів, реклама, словом, маркетинг стає можливим тільки на достовірній інформаційній основі. Тому існувати і розвиватися громадянське суспільство може тільки при здійсненні правовою державою функції усестороннього інформаційного обслуговування. Треба підкреслити, що багатогранне обслуговування державою громадянського суспільства припускає і створення правових умов для діяльності і незалежних засобів масової інформації, без утручання держави, що поширюють інформацію серед невизначеного кола адресатів. Інше положення зараз. Українські газети, телебачення, радіо повідомляють про такі факти, обставини, які послужили підставами кадрових змін, політичних рішень, крупних соціальних потрясінь. Конституція України посиляється на закони, призвані регулювати здійснення свободи думки і слова на інформацію. Інформувати і бути поінформованою – це право, визнане одним з фундаментальних прав особи Загальною декларацією прав людини. Право на інформацію належить до числа таких прав, закріплених у Європейській конвенції про захист прав і основних свобод людини. У багатьох документах Ради Європи зроблено наголос на тому, що влада не може розглядати себе виключним власником інформації. За будь-яких обставин вона повинна забезпечувати плюралізм засобів масової інформації, свободу висловлювання різних думок.

Гарантовані Конституцією нашої держави свобода слова, думки, збирання, зберігання, використання та поширення інформації, літературної художньої, наукової і технічної творчості, а також захист авторських і суміжних прав органічно вливаються до палітри міжнародних стандартів з прав людини. У статті 15 Конституції України зазначено, що суспільне життя в нашій державі ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності, цензура заборонена. Подання інформації є завданням журналіста. Його виконання необхідне для індивідуального і соціально-

го розвитку демократії неможливий без гарантування повноцінної участі громадян у політичному житті. Для утвердження і розвитку справжньої демократії необхідна наявність незалежних, плюралістичних засобів масової інформації, які повинні інформувати окремих осіб і об'єднання громадян про діяльність органів державної влади і приватного сектора, надаючи їх у такий спосіб можливість формувати власну думку, яку вони повинні мати можливість висловлювати публічно. Водночас правове регулювання основних засад журналістської діяльності здійснюється конституційними нормами та нормами низки законів, серед яких можна вказати на такі: «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про авторські та суміжні права», «Про інформаційні агентства», «Про порядок висвітлення діяльності органів державно влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України». Відповідно до статті 12 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» специфічними рисами та умовами журналістської діяльності є: творчий характер, інтенсивність інтелектуальної праці, її нерегульована тривалість за умов жорсткої регламентації редакційного і технологічного циклів підготовки та випуску видань; суспільно впливове за наслідками значення роботи, висока соціальна відповідальність за свою працю та її результати; постійне значення морально-психологічне навантаження і напруженість, виконання службових обов'язків і реалізація творчих планів у стресових ситуаціях; необхідність здійснювати власний творчий пошук нової потрібної інформації та її джерел, наявність об'єктивних і суб'єктивних труднощів та перешкод у добуванні інформації. Динамічність, інтенсивність інформаційних потоків, що циркулюють в суспільстві, державі, ускладнюють здатність особи одержувати необхідні знання, відомості,

оперативно і якісно їх обробляти, ефективно використовувати відповідно до своїх потреб та інтересів. Тому нагальною проблемою для України на сьогодні є підвищення інформаційно-правової культури як на рівні всього суспільства, так і конкретної особи. Разом з тим аналіз правозастосовної практики, матеріалів конституційного звернення дає підстави констатувати наявність у нормативно-правовій базі в частині інформаційних правовідносин нечітко визначених, колізійних положень і прогалин, що негативно впливає на забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина. Закон України «Про інформацію» закріплює лише загальні принципи доступу громадян до інформації, що стосується її особисто. Механізм реалізації зазначеного права належним чином не визначений. Відсутнє й регулювання використання конфіденційних даних у сфері психіатрії. Проте, відсутність на законодавчому рівні чітких повноважень державних органів, органів місцевого самоврядування по забезпеченню громадян, їх об'єднань, інших споживачів відповідною інформацією, обов'язку формувати інформаційні ресурси з питань своєї діяльності, прийнятих рішень; конкретних видів відповідальності за ненадання відомостей, поширення недостовірної інформації, несвоєчасне надання і т. ін., спричинює те, що на практиці жоден з перелічених шляхів інформаційного обміну не використовується владними органами в достатній мірі, інформація про їх діяльність є обмеженою і переважно тенденційною. Головним джерелом такої інформації для більшості населення є опубліковані нормативні акти та періодичні статті в пресі або репортажі по телебаченню. Для широкого загалу залишається, зокрема, невідомою структура і штати вищих органів державної влади, не кажучи вже про місцеві. Не проглядається прагнення чиновників виправдати перед платниками податків сам факт свого існування. Загалом відсутня (або просто не розповсюджується) належна статистика про роботу органів влади, з якої б пересічний громадянин міг зробити висновок про ефективність їхньої діяльності, особливо у сфері забезпечення

основних прав і свобод. В зв'язку з цим актуальними слід назвати положення концепції Національної програми інформації про важливість здійснення зваженої політики у сфері реформування власності. Як обов'язок держави вказано про необхідність концентрації необхідної кількості державних об'єктів і систем інфраструктури інформатизації для того, щоб мати необхідні важелі реалізації державної політики. Для створення конкурентного середовища передбачено проводити політику підтримки малих та середніх підприємств у сфері інформатизації. Ці заходи потребують насамперед, розробки організаційно-правового механізму реєстрації, ліцензування, сертифікації в галузі інформатизації [10. С. 122]. Законодавство повинно бути спрямоване на те, щоб людина була вимушена вимагати і шукати необхідну їй інформацію про діяльність органів влади, а навпаки – самі органи та посадові особи були зобов'язані надавати широку і правдиву інформацію про себе, щоб отримати відповідні кошти на своє утримання на наступний бюджетний рік або втриматись на займаній посаді. Вже давно настав час переводити гласність з політико-ідеологічної у прагматично-фінансову та організаційну площину. З цією метою, на нашу думку, доцільно було б розробити і прийняти спеціальний закон «Про відкритість органів влади», в якому детально розписати всі сторони інформаційних відносин у сфері здійснення публічної влади. У цьому законі необхідно було б закріпити чітку періодичність статистичних звітів цих органів та їх основні показники, зокрема, кількість прийнятих правових актів (у тому числі – нормативного характеру); розмір штатів; сума коштів, використаних на утримання апарату; кількість дисциплінарних стягнень, накладених на співробітників апарату; питання, що були предметом розгляду; кількість отриманих та розглянутих звернень, заяв і скарг громадян та ін. Треба пам'ятати, що українським законодавством визначені особливості соціального захисту журналістів з урахуванням специфіки їх професійної діяльності, яку суди повністю ігнорують при розгляді справ за позовами до засобів масової інформації.

Згідно статті 32 Конституції України, не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Стаття 7 Цивільного кодексу України встановлює судовий порядок спростування відомостей, що не відповідають дійсності або викладені неправдиво, які порочать його честь, гідність чи ділову репутацію, або завдають шкоди його інтересам. Якщо зазначені відомості були поширені через засоби масової інформації (друкованої або аудіовізуальної), вони повинні бути спростовані у тому ж друкованому виданні, аналогічній радіо чи телепередачі або іншим адекватним способом. Громадянин чи організація, відносно якого поширені відомості, що не відповідають дійсності і завдають шкоди їх інтересам, честі, гідності, або ділової репутації вправі поряд із спростуванням таких відомостей вимагати відшкодування майнової і моральної (немайнової) шкоди, завданої їх поширенням. Не допускається без згоди батьків або осіб, що їх замінюють, поширення інформації про неповнолітніх, які вчинили злочини, про злочини, вчинені щодо неповнолітніх, а також про самогубство неповнолітніх, якщо така інформація дозволяє ідентифікувати особу неповнолітнього. Закон

України «Про телебачення і радіомовлення» захищає права осіб, які беруть інтерв'ю, а також тих, хто надав інформацію для телерадіоорганізації. Ці особи мають право вимагати перегляду чи прослуховування готового матеріалу перед його трансляцією. Важливою є і стаття 31 цього Закону, де йдеться про доступ громадян до інформації про них, згідно з якою вони мають право: знати у період збирання інформації, які відомості про них і з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються; доступу до інформації про них, заперечувати її правильність, повноту, доречність тощо. Особі гарантовано захист від несанкціонованого доступу інших осіб до інформації про неї та захист від заподіяної їй внаслідок використання такої інформації шкоди.

Висновки. На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що дослідження об'єднань громадян і засобів масової інформації як гарантів суб'єктивних політичних прав і свобод людини й громадянина залишаються епізодичними і неповними. З огляду на необхідність удосконалення системи прав людини, і політичних прав, зокрема, актуальними залишаються питання визначення місця та ролі конституційно-правових гарантів політичних прав і свобод людини й громадянина у системі прав людини майбутнього.

Список літератури:

1. Dougal M.S. The comparative study of Law for policy purposes: Value clarification as an instrument of democratic world order // *International Law in comparative perspective* / Ed. By Butler W.E. – German-Lawn. Alphen an den Rijn, 1982. – P. 161-164.
2. Взгляд молодежи на права человека в современном мире: основные проблемы и пути их решения: III Всероссийская научная конференция студентов, аспирантов и молодых учёных. Красноярск, 9-10 апреля 2009 г.: Материалы конференции / Под ред.: Павельева Э.А. – Красноярск: ИПК СФУ, 2009. – 548 с. С. 73.
3. Дроздов С. Окремі аспекти інтегрування України в Європейське та світове співтовариство (в світлі проблем прав людини) // *Право України*. – 1998. – № 9. – С. 10-14.
4. Савицкий П.И. Государственная служба основных капиталистических стран / Отв. ред. В.А. Туманов. – М.: Наука, 1977. – 292 с. С. 40. // *Советское государство и право*. – М.: Наука, 1978, № 3. – С. 145-146.
5. Ледях И.А. Права граждан: буржуазная теория и практика ФРГ / И.А. Ледях ; [отв. ред.: В.М. Чиквадзе]. – М.: Наука, 1986. – 188 с. С. 112-117.
6. Конституційне законодавство України (законодавчі акти, коментар, офіційне тлумачення): Збірник нормативних актів / Актори-упорядники: Лінецький С.В., Мельник М.І., Ришелюк А.М. – К.: Атіка, 2000. – 896 с.
7. Указ Президента України від 27 квітня 1993 р., Указ Президента України від 23 серпня 1995 р. із змінами, внесеними згідно з Указом Президента від 27 лютого 1999 р. // *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. – 1999. – № 8: Президент в Україні: Законодавче забезпечення діяльності. – 416 с.
8. Указ Президента України від 4 листопада 2000 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2000. – 10 листопада.

9. Указ Президента України від 7 грудня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2000. – 27 грудня.
10. Костецька Т.А. Про деякі проблеми формування національних інформаційних відносин // Проблеми права на зламі тисячоліть: Матеріали міжнародної наукової конференції 13-14 лютого 2001 р. Наукове видання. – Дніпропетровськ, Видавництво ІМА – прес, 2001. – 528 с. С. 120-122.

Заворотченко Т.Н.

Днепропетровский национальный университет имени Олеса Гончара

НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫХ ГАРАНТОВ ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

Резюме

Осуществлена теоретическая характеристика политических партий и общественных организаций. Проанализирована деятельность политических партий в странах Запада и восточноевропейских обществах. Определено, что позитивным моментом на современном этапе развития украинской государственности является заинтересованность государства в привлечении граждан Украины к управлению государственными делами. Рассмотрены средства массовой информации, которые являются гарантами политических прав и человека и гражданина и осуществлено научно-примерное исследование нормативно-правовых актов Украины в сфере информационных отношений. **Ключевые слова:** политические партии, общественные организации, средства массовой информации, осуществление политических прав граждан, участие в управлении государственными делами.

Zavorotchenko T.M.

Dnipropetrovsk national University named after Oles Gonchar

SCIENTIFIC-THEORETICAL ANALYSIS OF THE CONSTITUTIONAL AND LEGAL GUARANTORS OF POLITICAL RIGHTS OF CITIZENS

Summary

Carried out theoretical characteristics of political parties and public organizations. The activity of political parties in the countries of Western and Eastern European societies. It is determined that a positive feature of the present stage of development of the Ukrainian statehood is the interest of the government in attracting citizens of Ukraine to the management of state Affairs. Explore ways to mass information, which are the guarantors of political rights and of human and citizen and carried out scientific and approximate study of legal acts of Ukraine in the sphere of information relations. **Key words:** political parties, public organizations, mass media, the exercise of political rights of citizens, participate in public Affairs.